

XI

És veritat que algunes de les realitzacions del període van deixar un pòsit i altres no, com afirma Capdevila. I jo m'inclino a fer una lectura gens satisfactòria del que va deixar pòsit —d'allò que semblaria que es va conservar— i del que es va deixar de costat —d'allò que va ser oblidat. Ho faig per simple afany crític? És fàcil pensar que allò que no va fructificar pugui ser enyorat, però, com és possible que allò que es va conservar no pugui ser reconegut com a bo? Espero poder-ho argumentar.

Quan Capdevila parla d'allò que va deixar pòsit s'està referint bàsicament a la política cultural —i esportiva. En efecte, hi ha un abans i un després en l'àmbit cultural a la ciutat des de l'arribada de Capdevila a la Regidoria de Cultura. No solament per les innovacions —tantes en tan pocs anys— sinó pel fet que des que ell arriba hi ha una incorporació gradual i irreversible de gent més aviat jove, amb inquietuds culturals, però de provada docilitat,²⁶ destinada a ocupar els llocs tècnics de gestió municipal en aquest àmbit. Em va sorprendre comprovar en el transcurs de la recerca per redactar aquest llibre, per exemple, que alguns signes d'aquestes previsibles incorporacions són de molt primera hora. L'informe que es conserva a l'Arxiu del Centre d'Estudis de l'Hospitalet, corresponent al balanç

de nou anys del Premi de Pintura fet l'any 1974 pel crític Àngel Marsà, inclou, juntament amb l'anàlisi i la descripció del que va suposar el Premi, una referència de totes les convocatòries i de la composició del Jurat Qualificador. En la darrera edició de l'any 1973 ja figura en aquest organisme, presidit pel successor de Capdevila a la Ponència de Cultura i al costat de crítics d'art de relleu i prohoms del món artístic com Josep Maria Cadena, Joaquim Dols, Francesc Galí, Modest Rodríguez Cruells, Joan Soler Jové, Lluís Pou, Eugeni García Gargallo o el president de l'AAM, Jaume Reventós Martí, un molt jove Joan Francesc Marco (de només 22 anys). És veritat que en aquesta època Marco ja es postulava com a successor de Reventós al front de l'AAM —presidència que finalment va ocupar—, on havia anat a raure compartint amb el seu amic Germà Pedra Peñalver la passió per l'art i l'atracció per una certa literatura d'avantguarda. Però no és menys cert que la precocitat de Marco, tant per l'activisme cultural com per la notorietat representativa, va obrir un camí ja predestinat així que Capdevila va ser alcalde. Va cridar Joan Miró al consistori, però després, a través d'ell, es van incorporar a la gestió cultural Joan Soto, com a director del Patronat de Cultura, i Josep Parera, com a director del Departament

Cartell de les representacions de El Proceso de Lucullus a la sala del Casino de Santa Eulàlia quan encara estava a la seu de la carretera de Santa Eulàlia.

d'Arts Plàstiques de l'Escola d'Estudis Artístics. I tot seguit, l'any 1975, s'incorporen el mateix Marco, com a gerent, i Joan Torres i Antoni Gendra, com a membres del Consell d'Administració. Tots ells, tret del cas de Marco que pertanyia a l'AAM, eren membres actius d'Alpha 63, tot i que un d'ells, Josep Parera, formava part del petit nucli de l'entitat que s'havia plantejat una proposta teatral més punyent socialment parlant.

Quan es produeix aquest desembarcament en les estructures municipals, està en plena crisi l'evolució de l'altra manera d'observar la proposta cultural de la ciutat que, per primera vegada, presentava una convergència d'intencions i d'interessos entre els sectors més sensibilitzats provinents de l'emigració i les joves generacions dels menestrals autòctons. No es pot dir que ni en un sector —el dels joves immigrants inquiets— ni en l'altre —el dels

joves fills de la menestralia, amb alguns afegits desclassats— hi hagués una autèntica claredat en els objectius o en els mecanismes de l'acció cultural, però en el que tots dos estaven d'acord era que calia fugir de la cultura paternalista per impulsar l'autonomia cultural dels subalterns, a través de programacions noves i originals i de l'impuls d'una autenticitat cultural sense manipulacions extemporànies. No cal estendre-s'hi especialment, però es produeix un moment d'inflexió justament l'any 1971, quan el Grup de Teatre Popular del Casino de Santa Eulàlia, successor de l'Alpha 63, prepara i estrena una peça que farà història: El proceso de Lucullus (en castellà), versió lliure de Bertolt Brecht.

Al Casino ha anat a parar finalment el grup de l'Alpha que defensava un estil teatral més compromès (els germans Enric i Joaquim Company, Enric Flores, Josep Parera, Jaume Edo i Joan Casas, especialment) i, per treballar la dra-

matúrgia del text original, aconseguixen incorporar tot un elenc de gent jove acabada de sortir dels estudis de secundària, juntament amb un sector que, significativament, provenia del Centre Social la Florida, bressol de l'altra mirada cultural que propugnaven les noves fornades autòctones de la immigració.²⁷

El Lucullus és el punt àlgid de l'acció cultural alternativa de la ciutat. L'oficial, la impulsa la Corporació municipal —encara no democràtica—, que ha aconseguit desfer-se de les propostes tòpiques del folklorisme o de la trivialitat que programaven les regidories de Festes Populares considerades de baixa qualitat i populistes, per abraçar programacions de qualitat i directament rupturistes —porten a l'Hospitalet, per exemple, el Castañuela 70, de Tábano i Las Madres del Cordero— o per defensar una formació artística de qualitat de la mà de qualificats i reconeguts homes (i dones) de cultura del país (l'Escola d'Estudis Artístics). Però el Lucullus representa també l'inici d'un debat que resultarà crític per a aquesta mateixa alternativa. La reflexió es mou en un marasme de contradiccions i de dubtes i a la fi la conseqüència serà la diversificació de les opcions que s'havien generat a l'interior del projecte. El Grup es trencarà en dues meitats: una, la més important, que assajarà un projecte de professionalització (el GAT, al front del qual l'Enric Flores). L'altra, la minoritària, iniciarà un intent —reeixit però fugaç— de teatre clandestí, per optar finalment, després d'un parèntesi, per una nova fórmula de teatre

Una imatge de la representació de *El Proceso de Lucullus*, adaptació lliure de Bertolt Brecht, a càrrec del Grup de Teatre Popular del Casino de Santa Eulàlia, precedent, entre altres, del GAT.

de compromís —La Negra Mandinga Teatro—, també efímer. Entre aquestes dues vessants, molts components destinen els seus esforços alternatius a altres dedicacions: els cineclubs (Jaume Edo, Joaquim Company), la traducció i la literatura (Joan Casas), el periodisme (Enric Company), la docència a l'EEA i després el suport a la Ponència de Cultura (Josep Parera), sense renunciar, ans al contrari, al compromís directament polític...

El debat cultural, malgrat tot, és intens i proporcionarà importants eines crítiques per al futur, però allò que triomfarà efectivament serà la dinàmica més burocratitzada de la gestió cultural. De la mà dels nous mandataris i amb l'excusa del renaixement del sentiment de ciutat, la programació cultural serà, cada vegada més, cosa exclusiva dels tècnics, i el protagonisme cultural, cada vegada més, una qüestió d'elits. Es programarà, segur, dintre d'uns estàndards de qualitat, però en última instància es configurarà un mecanisme cultural que divideix la ciutadania entre creadors subvencionats i consumidors passius. I, com que la cultura és cara, els pressupostos aniran disminuint a me-

sura que el temps esvaeix les grans proclames, fins arribar, amb el pas dels anys, allà on érem: qui vulgui cultura que se la pagui i qui no pugui, que miri la tele.

Capdevila va innovar, però el model cultural ja estava en dubte en el mateix 1971, quan hi ha qui defensa alhora el caràcter funcional de la creació artística i l'objecte revolucionari del consum cultural. Quan s'instal·len els nous ajuntaments democràtics, aquell model cultural dels anys setanta no solament no estava en discussió, sinó que semblava indispensable per normalitzar el país i fer-nos oblidar la paràlisi creativa del franquisme. Es tractava de canviar l'alienació franquista pel conformisme acrític del règim del 78. I en matèria cultural n'hi havia prou a destinar uns diners per obrir aules de cultura, tan controlades com fos possible i tan proclius a fabricar clients com fos necessari, i a encarregar programacions exògenes dissenyades per especialistes, cada vegada més ben pagats i amb el premi extra de la projecció a millors càrrecs, millors luxes i suculentos prebendes.

Entre els anys 1979 i 1983, l'escriptor Candel és el regidor de Cultura de l'Hospitalet. Ha estat el cap de llista dels comunistes hospitalencs en les primeres eleccions del 79, tot i no ser membre oficial del partit i, quan es produeix el pacte de govern ningú dubte a quina regidoria serà destinat. L'esquema de desconfiança mútua d'aquell primer govern municipal de coalició PSOE-PSUC garanteix una vigilància ferotge del tinent d'alcalde per part d'un regidor del partit contrari amb el qual es governa, que forma part del seu propi equip. Però a Candel no li calen vigilàncies. Cultura quedarà en mans dels tècnics municipals que ja saben que no convernen les aventures. Fins i tot les peces menors —els directors de les aules, per exemple— estan fèrrimament pactats entre els fidels. Para-

doxes a banda,²⁸ alguns dels que havien protagonitzat per activa o per passiva els debats sobre les alternatives culturals a la ciutat abandonen qualsevol vel·leïtat crítica en ares de no enterbolir més el clima, ja prou desconcertant, del govern municipal.

Si els esquemes de la política cultural del període Capdevila es van conservar en la distància, va passar tot el contrari amb els propòsits urbanístics. Capdevila ha estat probablement l'únic alcalde dels últims 75 anys a la ciutat que ha tingut una visió més ordenada del territori, cosa que equival a considerar una visió més restringida de les seves capacitats de creixement urbà.²⁹ Hi ha un raonament no escrit que uneix proporcionalment sentiment i urbanisme sempre que parlem d'espai municipal i és el següent: **ningú que s'estimi el lloc on ha nascut, on s'ha desenvolupat o on vol viure per sempre, té cap interès a saturar l'espai.**³⁰ Si això és així, Capdevila ha estat, amb diferència, l'alcalde que més s'ha estimat la ciutat en els darrers tres quarts de segle i això sol serviria per reforçar el seu destacable paper al front del Consistori en uns anys tan convulsos i complicats. Va ser alcalde quatre anys, però les seves decisions en aquest àmbit van ser contundents i precises. Ja les hem explicat i també hem explicat que van anar acompanyades i potser orientades pel pes d'una opinió pública ciutadana contundent al respecte. El PSUC local va estar a punt de guanyar les primeres eleccions municipals democràtiques portant com a bandera —ja ho hem explicat— el crit de “Ni un bloque más”, que no va utilitzar mai més des d'aleshores.³¹

Des d'aquell remot 1979, a l'Hospitalet s'han edificat desenes de nous blocs —amb milers d'habitatges— i probablement superen el centenar si comptem a més els que s'han construït no en espais lliures sinó en solars abans

La campanya contra el PDU de Granvia. Els veïns novament contra la construcció de més blocs de pisos.

ocupats per altres edificacions, majoritàriament instal·lacions fabrils o magatzems.

Ja hem parlat de les xifres i de la densitat. Ara parlem de les sensacions.

Quan es preparava el programa municipal de les primeres eleccions democràtiques a l'Hospitalet, el comitè local del PSUC, al qual jo aleshores pertanyia, va debatre exhaustivament la qüestió de la saturació del sòl al municipi per fer propostes que fossin alhora realistes i de progrés. Col·laboraven amb nosaltres alguns professionals del ram que formaven part de la plantilla de funcionaris o contractats municipals que coneixien per dintre la planificació municipal i recordo que, quan els demanàvem xifres d'estandardització recomanable de l'ocupació del sòl, no sabien què contestar. De fet, explicaven, tot el sòl no ocupat al municipi aleshores seria insuficient per garantir una qualitat de vida en condicions per a una ciutat moderna europea. És a dir, si es volia recuperar l'Hospitalet s'havia de congelar dràsticament l'edificació i reordenar l'espai. No restringir-la: congelar-la. I no uns quants anys, sinó per sempre més.

És evident que aquesta lectura era molt radical i que congelar l'edificació no equivalia a

eliminar el sector de la construcció a la ciutat. S'entenia que congelar l'edificació es referia a no ocupar nous espais i no en canvi a rehabilitar els espais ja construïts que precisament era l'altre aspecte que la ciutat necessitava i exigia. Un criteri reeixit a l'interior d'aquell col·lectiu de direcció política que no solament tractava el dia a dia sinó que feia lectures de futur, era com equilibrar la ciutat entre residències existents, equipaments imprescindibles i oferta suficient d'ocupació.

Dit d'una altra manera, com reordenar l'espai urbà municipal per tal que el nombre d'habitants s'ajustés el màxim possible a l'estàndard d'equipaments necessaris per garantir una bona qualitat de vida i al nombre de llocs de treball oferts. O sigui: com repartir l'espai urbà entre residències, infraestructures, equipaments i espai industrial o de serveis. L'objectiu en aquest àmbit era, doncs, fer una política integral del sòl que tingués a veure tant amb les necessitats socials com amb la política econòmica, de manera que s'orientés el futur de l'ocupació industrial i comercial —i fins i tot la residualment agrícola— en virtut de les necessitats dels habitants i no a l'inrevés, com s'havia

fet fins aleshores i com s'ha continuat fent sense cap mena de debat al respecte.

Una cosa són les teories i una altra la pràctica política que obliga sovint a modificar la manera d'aplicar i fins i tot els objectius, en virtut de les possibilitats o de les noves realitats. I és possible que molt del que aleshores estava tan clar hagués de modificar-se per causa dels molts inconvenients que una política tan intervencionista podria provocar. Però la realitat és que res de tot això va passar del paper i dels propòsits, perquè va fracassar l'element substancial que era la conquesta del poder. El primer consistori de coalició va ser un rebombori de conflictes i els que van manar després ho tenien molt clar: la saturació de la ciutat no solament era imparable sinó que fins i tot era recomanable, perquè la saturació porta aparellada una allau de recursos econòmics i els recursos ho poden tot. Des de dissimular una realitat aclaparadora fins a comprar totes les voluntats possibles.

Així s'ha fet l'Hospitalet d'avui. Una ciutat amb aparença de prosperitat, amb un urbanisme enlluernador en alguns punts, però que ha anat expulsant fora del seu territori tots aquells que han pogut aspirar individualment i familiarment a millorar el seu estatus.

Aquestes són les sensacions: l'Hospitalet continua sent el paradís de l'especulació urbanística, s'està construint fins allà on podia ser inversemblant —els solars a escassos metres de les vies del tren—, no s'han salvat ni les antigues casernes, ni les grans instal·lacions fabrils, ni el principal camp de futbol, ni el mercat central o l'antic escorxador —tot això després de Franco i els seus— i ja no diguem els fèrtils camps de la Marina o els idíl·lics turons del Samontà on no hi cap ni una pera. S'ha intensificat la vocació metropolitana —que vol dir compartir amb Barcelona i per Barcelona allò que a Barcelona li cal i

no li cap— i s'ha pretès dissimular la subsidiarietat del municipi fent cants de sirena al modernisme del capital: ara un pool biomèdic, ara un districte econòmic... i encara fa més poc, un districte cultural.

I un interrogant final: Vicenç Capdevila hauria actuat així?

Mentrestant, alguns reductes resistencialistes mantenen gairebé amb les mateixes paraules de fa quaranta anys —no + blocs— la seva oposició a l'ocupació de les darreres terres lliures a tocar del riu.

XII

El 10 de maig de 1977 renunciava a l'Alcaldia després que els diaris anunciessin oficialment les candidatures de la UCD a la província de Barcelona per a les primeres eleccions democràtiques que s'havien de produir després de la mort de Franco. Eren les eleccions que acabarien sent constituents i jo tenia 40 anys i uns quants mesos. S'havia d'aprovar la nova Constitució que obria una època de transformacions socials i econòmiques del tot engrescadores i jo, que ja no era un novell en la cosa pública, vaig considerar que era una oportunitat d'or per contribuir a fer un país millor, amb tota seguretat més lliure i probablement més igualitari.

En algun altre lloc he explicat que en el discurs de comiat de l'Alcaldia vaig rememorar el meu pare, que feia dos anys i escaig que havia mort, afirmant amb emoció i un cert orgull que creia que havia complert amb el que ell m'havia recomanat quan havia pres possessió del càrrec: “fill meu, recorda't sempre dels més dèbils”, em va dir, ja en un estat bastant precari. Marxava amb la sensació que l'únic que m'havia guiat en aquests anys era el servei a la comunitat i això mateix pensava que podia fer, en una altra dimensió, des del Congrés dels Diputats.

La meua elecció era segura perquè figurava com a número 4 en la llista per Barcelona i tothom afirmava que segurament a Catalunya no guanyàriem, però podíem fer un bon paper com a principal partit de l'Estat. Al final vam ser quarts a Barcelona i tercers a Catalunya, amb 5 diputats electes per Barcelona i 11 en total. La nostra llista l'encapçalava el conegut periodista Carles Sentís, com a segon anava un vell conegut meu, el professor Jiménez de Parga, i com a tercer, el que havia estat director de Serveis de l'Ajuntament de Barcelona, Josep Espinet, que va haver de dimitir poc temps després per problemes de salut i va ser substituït per Marcel·lí Moreta. Darrere meu va sortir elegit Salvador Pàniker, l'escriptor, que va deixar el càrrec de seguida en mans del que el seguia a la llista, el suggestiu Juan de Dios Ramírez Heredia, d'etnia gitana. O sigui que el planter no estava gens malament.

La legislatura resultaria curta però exitosa, perquè el seu objectiu fonamental, que era la redacció i aprovació de la Constitució, es va tancar —malgrat que les Corts no es van convocar com a constituents a diferència del que sí que s'havia fet a l'inici de la II República— en el termini previst. Els diputats vam aprovar el projecte el 21 de juliol de 1978, amb

Vicenç Capdevila s'acomiada de l'alcaldia. Darrera d'ell, la foto, com aquell que diu acabada d'estrenar, del rei Joan Carles.

només 14 abstencions i 2 vots en contra, i el 31 d'octubre es va confirmar definitivament el text un cop aprovat pel Senat. El 6 de desembre l'aprovaria en referèndum el poble espanyol amb més del 87% dels vots favorables. El 29 de desembre es publicaria el text al BOE i entraria en vigor, i el mateix dia, el president Suárez, que tenia al cap el disseny de la Transició tal com es va fer, dissoldria les cambres i convocaria noves eleccions per l'1 de març de 1979, les segones de la democràcia, però les primeres des del punt de vista estrictament legislatiu.

Aprovada la Constitució, el president Suárez podia optar per disoldre les càmeres i convocar noves eleccions o sotmetre's a una moció de confiança per continuar com a president del govern si la guanyava. La primera opció comportava el risc de perdre les eleccions davant d'un PSOE en ple ascens. La segona podia ser més segura si al vot del seu partit aconseguia sumar el d'altres més afins. Suárez, en una decisió valenta com tantes de les seves, en una intervenció el 29 de desembre de 1978 per TVE va anunciar eleccions ge-

nerals per l'1 de març de 1979 tot i afirmant que "hay que abordar la plena normalización de nuestra vida política".

Durant aquests anys de diputat vaig ser membre de les comissions de Cultura, d'Interior i de Competència Legislativa i vicepresident d'una comissió d'investigació —d'enquesta, es deia aleshores— sobre els lamentables successos de Málaga i de La Laguna a Tenerife, que es van produir al desembre d'aquest 1977 i que van acabar amb dos joves morts. El de Málaga, a mans de membres descontrolats de l'extrema dreta i a La Laguna, per part, semblava ser, de la Guardia Civil.

L'aspecte més destacable de la meva tasca política durant aquest període va ser la participació, com a ponent, de la nova Llei d'eleccions locals (aprovada al juliol de 1978) destinada a configurar els ajuntaments i diputacions que naixerien després de les primeres eleccions democràtiques del 15 de juny de 1977 i que tindrien lloc el 3 d'abril de 1979. La meva experiència com a jurista i com alcalde i la participació activa en la ponència de la Llei esmentada varen influir perquè el

Sobre aquestes línies, dibuix, que conserva a casa seva, de Valentí Julià, glosant la seva renúncia a l'alcaldia per ser diputat al Congrés. Deixa el bastó d'alcalde, en mans de Joan Perelló.

Foto del president Suárez en una sessió del plenari del Congrés de Diputats amb els diputats centristes de la primera legislatura constituent. Encerclat a l'esquerra, Vicenç Capdevila.

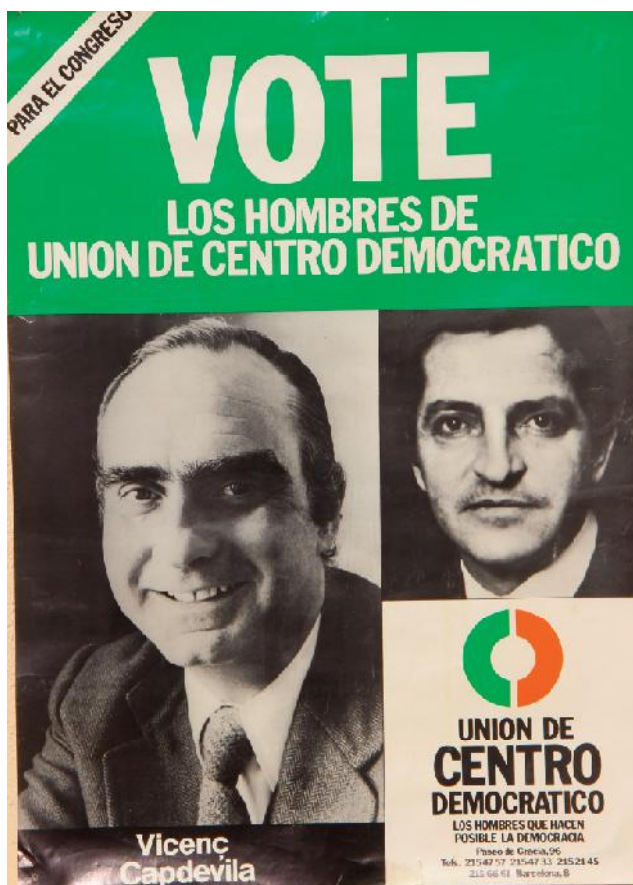

ministre Martín Villa em nomenés, el 2 de juny de 1978, director general d'Administració Local, un lloc important, alhora que complex, perquè no hem d'oblidar que s'havia instaurat el règim democràtic al país, teníem Constitució i per tant, llibertats formals, però els ajuntaments encara estaven governats per regidors no elegits per sufragi universal i amb lleis al marge del context democràtic.

La llei d'eleccions locals, que va ser molt discutida en alguns extrems, considerava electors i elegibles tots els residents censats més grans de 18 anys —avançant-se així al text

constitucional—, es regia també per la Llei d'Hondt, amb llistes tancades, amb una sèrie de requisits per a la representativitat dels partits i amb alguna proposta interessant com, per exemple, que els residents legals no nacionalitzats poguessin votar per elegir els seus representants municipals, qüestió que aleshores no va reeixir. I, com he dit abans, l'havia proposat sense èxit inicialment en el comitè per assumptes locals i regionals del Consell d'Europa.

Res a veure, normativament, amb la Llei franquista que pretenia substituir, que elegia

Al costat, cartell de les eleccions del 15 de juny de 1977, amb Capdevila com a candidat de la UCD al Congrés dels Diputats.

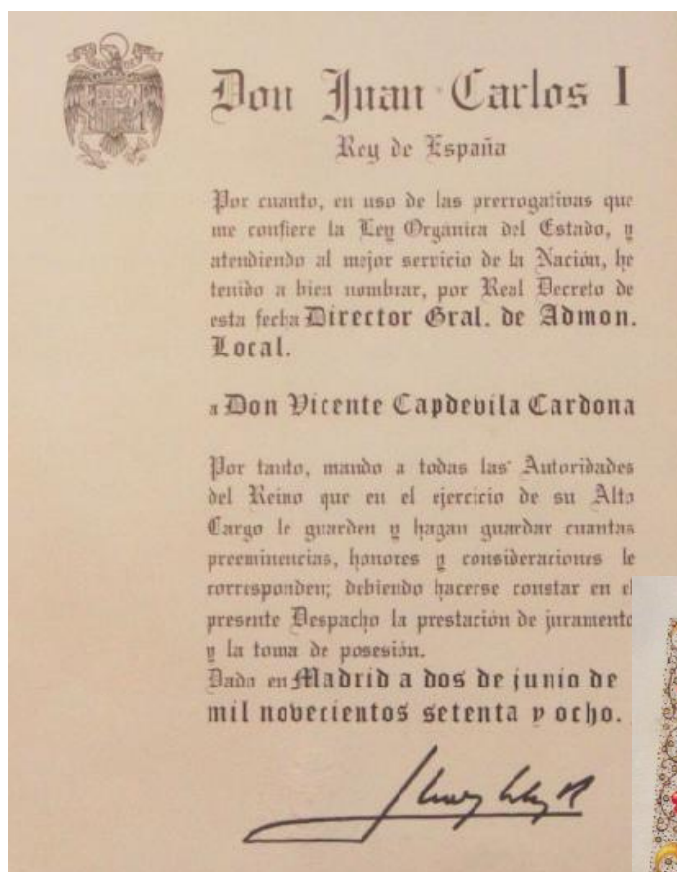
A la fotografia de la dreta, el dia de la presentació del candidat de l'Hospitalet per Centristes-UCD a les primeres eleccions democràtiques. En mig de Capdevila i Canyellas, el cap de llista, Pere Costa Sanjurjo.

regidors per terços, sense sufragi universal, amb cooptació corporativa d'una tercera part dels regidors i amb nomenament d'alcalde pel governador civil de la província a municipis de menys de 10.000 habitants i directament pel ministre de la Governació a partir d'aquesta xifra demogràfica. I el més important: d'acord amb els principis constitucionals, s'establí l'autonomia municipal i la personalitat jurídica plena, la revisió jurídica dels seus actes per via judicial i no governativa i la instauració d'un règim econòmic basat en la participació en els tributs estatals i autonòmics, més enllà dels recursos propis dels ajuntaments.

Entre la meua elecció com a diputat i el nomenament de director general es van produir esdeveniments cabdals per la recent història de Catalunya: l'arribada del president Tarradellas de l'exili i la restauració de la Generalitat. La gent catalana de la UCD vàrem ser

protagonistes d'excepció d'allò que s'estava produint i jo vaig viure els fets d'aquells dies en primera línia.

Vaig conèixer Josep Tarradellas a finals de setembre de 1977, quan els diputats i senadors d'UCD-Centristes de Catalunya elegits el 15 de Juny comandats per Carles Sentís, que coneixia d'antic Tarradellas, el vàrem anar a visitar a Perpinyà on aleshores estava. Ens reunírem a l'habitació de l'hotel on s'allotjjava, a l'entorn del seu llit, ja que una lumbàlgia no el deixava moure. Aquell dia vaig començar a conèixer el personatge. Què n'opineu dels països catalans? li va preguntar un. "Amb Catalunya sola en teníem ben bé prou", va contestar ràpid i segur Tarradellas, que una estona després sentenciaria: "els polítics castellans ens han manat sempre perquè el polític castellà sap dir que no, cosa que no sap fer el català". Segurament, perquè no li imputessin a ell

Acreditació oficial del seu nomenament com a Director General d'Administració Local al juny de 1978.

Títol de concessió de la Medalla d'Or de la ciutat de desembre de 1977.

també aquesta feblesa havia destituït “a aquest pobre diable d’en Benet”, segons les seves pròpies paraules, com a membre de la comissió negociadora de l’Assemblea de Parlamentaris amb el Govern Central, representat aleshores per Salvador Sánchez Terán, en tant que s’havia queixat de la lentitud del procés en unes declaracions al diari *El Mundo* en les que afirmava que “la negociación se ha dejado pudrir”.

Els anys d’espera l’havien portat a tenir-ho tot pensat per quan tornés. Un exemple eren les seves primeres visites als centres eclesiàstics, segons ens va explicar: “primer l’arquebisbe de Tarragona com a seu de la

Tarraconensis; després el bisbe d’Urgell com a copríncep d’Andorra al quals seguiria el de Barcelona, les altres diòcesis i Poblet”. Deixava per al final Montserrat, amb qui no havia tingut relacions fàcils.

Acceptat el restabliment de la Generalitat i el retorn de Tarradellas, es va crear una comissió amb representants dels partits, de la que jo formava part en nom d’UCD-Centristes de Catalunya amb l’objectiu de preparar aquest retorn que suposaria l’arribada al Prat procedent de Madrid, la benvinguda de l’alcalde de Barcelona a Montjuïc, i finalment el recorregut per la Gran Via i la Via Laietana fins a la plaça de Sant Jaume. El coordinador de

Fotografia del balcó del Palau de la Generalitat, el dia del famós “Ja sóc aquí”, que va pronunciar Tarradellas al retornar de l'exili. Vicenç Capdevila apareix al costat del president, al centre de la fotografia.

l'escenografia era Pere Portabella, qui en plena exaltació creativa ens volia fer imaginar l'espectacle: “tota la Gran Via amb banderes i banderoles per on avançaria lentament i solemnement el cotxe descobert del president Tarradellas, acompanyat de la seva esposa Antònia qui, dempeus i amb els braços enlaire en una escena típicament americana, aniria saludant la multitud”. L'Antoni Gutiérrez, el Guti del PSUC, el va tallar: “no tornis a descriure l'escena com americana”.

El 23 d'octubre de 1977, a mitja tarda, un avió d'Iberia en un vol de Madrid a Barcelona portaria a qui, fruit d'una tossuderia històrica, estava cridat a restaurar la Generalitat de Catalunya. L'avió era ple de polítics parlamentaris, periodistes i els membres de la Comissió

de partits a què he fet referència, on els representants dels centristes érem Carles Sentís, Antoni Faura, diputat per Tarragona, i jo mateix. Ja asseguts a la cabina, ens van fer baixar perquè un ximple, o potser no tant, havia telefonat avisant de la col·locació d'una bomba a l'avió. Contrastada la incertesa, vàrem tornar a pujar a l'avió i aquest va enlairar-se definitivament cap al seu destí. En entrar a l'espai aeri de Catalunya, el comandant, que Iberia havia tingut cura que fos català, així ho va fer saber als passatgers i varen servir d'immediat una copa de cava.

A l'arribada, la Gran Via barcelonesa estava plena de gom a gom. El recorregut va ser emocionant. En el nostre cotxe, Sentís anava al davant al costat del conductor i Faura i jo al

Imatges de la inauguració del nou ajuntament de Ronda (Màlaga) en els anys en què Vicenç Capdevila era Director General d'Administració Local.

darrere. Des de la Via Laietana tocant a Jaume I i fins al Palau de la Generalitat vàrem fer el recorregut a peu. Una vegada a dins, els acompanyants ens vàrem dirigir al balcó que dóna a la plaça Sant Jaume i Tarradellas, al mig de tots, saludant i fent història: “Ja sóc a aquí”.

Sent jo Director General d'Administració local, em va trucar un dia al despatx per dir-me que volia parlar amb mi tot preguntant-me si venia a Barcelona amb freqüència. Li vaig contestar que cada cap de setmana, ja que la Maria Rosa i els nostres fills no s'havien mogut de casa. Aleshores em va suggerir dinar plegats el dissabte següent. Vaig procurar saber per avançat quin era el tema que el preocupava i quan ja a taula em va dir que ell no era un president de diputació com els altres (subsumia en la seva persona la presidència de la Diputació de Barcelona, cosa que li donava mitjans i recursos, i la de la Generalitat de Catalunya encara sense contingut) i atès que el 3 d'abril ja s'havien cele-

brat les primeres eleccions locals constitucionals i ell restava al marge dels partits polítics, de les seves majories i dels acords que es produïssin, volia saber si com a president podia suspendre un acord pres pel ple de la corporació provincial en el cas de no estar-hi conforme.

Pel que sembla, el nostre personatge atreïa trucades amenaçadores amb certa freqüència, perquè en una altra ocasió, jo encara a Madrid, en un desplaçament seu a la capital de l'Estat, ens vàrem entrevistar a la seva suite de l'hotel Avenida Palace a l'època en què ell reclamava insistentment a Suárez la necessitat de no tancar-se a la Moncloa, i a la sortida tinguérem coneixement d'una trucada que s'havia produït en relació a la col·locació d'una bomba, que resultaria igualment ser falsa.

Petita anècdota: en una trobada a l'Ajuntament de L'Hospitalet, no recordo el motiu, quan ell ja no era president ni jo per descomptat alcalde, em va explicar que en el seu primer

Sobre aquestes línies, la clau amb la que va votar la Constitució des del seu escó al Congrés dels Diputats durant la legislatura constituent i que guarda com a record. A la dreta, el títol de l'Ordre del Mèrit Constitucional que l'acredita com a diputat d'aquesta transcendental legislatura.

viatge, amb tartana, del seu Cervelló natal a Barcelona, van parar a un bar de la carretera de Collblanc per esmorzar i encara recordava molt bé el que havia menjat: llomillo amb mongetes, va afirmar encara, disfrutant del plat.

He de dir que guardo a la persona un afecte especial: el 18 de febrer de 1983 el matrimoni Tarradellas-Macià va assistir a l'enterament de la nostra filla Mònica.

I segueixo amb les memòries: un mes i mig després d'ocupar la direcció general, es va acordar transferir a la Generalitat de Catalunya moltes de les competències locals exercides per l'Administració Central que, a partir d'aquest moment, estarien sota la tutela de l'administració autonòmica. Però als ajuntaments del moment no els preocupava tant la tutela administrativa com els recursos financers. Com que la situació era gairebé explosiva, a primers de juny de 1977, una mica abans de la data electoral, es va autoritzar totes les corporacions locals i provincials —amb l'Ajuntament de Barcelona ja s'havia procedit d'igual manera el mateix 1975— a aprovar pressupostos extraordinaris de liqui-

dació de deutes, amb unes condicions molt favorables, amb data de tancament a 31 de desembre de l'any anterior (1976). Això va ajudar una mica, però les finances continuaven en precari i, per tal que els nous ajuntaments iniciessin la seva arrencada sense gaires rèmores, es va tornar a autoritzar al gener de 1979 a aprovar nous pressupostos de liquidació de deutes a 31 de desembre de 1978.

Ja amb els nous ajuntaments en vigor i per resoldre la situació crònica estructuralment deficitària de les hisendes públiques, es van aprovar unes noves mesures urgents de finançament de les corporacions locals que van resultar decisives. La primera d'elles va ser l'actualització dels valors cadastrals i la revisió de les propietats urbanes, de manera que l'impost conegut com a contribució urbana, que en un 90% anava a les arques municipals, va convertir-se en una font d'ingressos considerable. Alhora es van incrementar els recàrrecs municipals sobre l'impost d'industrials i professionals, es va regular l'impost de radicació i es va aplicar una taxa sobre la benzina a favor

Fotografia dels portaveus dels grups parlamentaris al Parlament de Catalunya a la primera legislatura: Francesc Vicens d'ERC, Eduardo Martín Toval del grup socialista, Macià Alavedra de CiU, Rafael Ribó del PSUC i Vicenç Capdevila, de Centristes de Catalunya-UCD.

de les arques municipals —dues pessetes de l'època per litre amb caràcter finalista per a actuacions de caràcter social.

Paral·lelament es va establir un sistema de racionalització i contenció de la despesa pública, amb la fixació d'un sistema de comptabilitat pressupostària general per a totes les administracions públiques i el principi d'especialització pressupostària que consolidava algunes millores de finançament com ara les despeses plurianuals que permetien que els ajuntaments poguessin contractar grans obres municipals. El Decret Llei que preveia aquestes mesures, àmpliament debatut i consensuat, va ser aprovat el juliol de 1979 i encara al mes de gener de 1980 es va permetre un nou pressupost extraordinari de liquidació de deutes per als ajuntaments més compromesos financerament, amb data de liquidació a 31 de desembre de 1979, tenint en compte que la llei s'havia aprovat al juliol i no hi havia hagut temps de reportar liquiditat suficient a les corporacions locals.

I encara em deixo el més important. L'Estat assumia el 50% de la càrrega financera del deute municipal en els exercicis de 1976 a 1978, que encara es va perllongar un any més, l'any dels nous ajuntaments democràtics.

Com a director general vaig ser nomenat el 1979 vicepresident del Comitè Director per a Assumptes locals i Regionals del Consell d'Europa a Estrasburg, i assistia a les reunions de l'organisme almenys una vegada per trimestre. Aleshores, la primera legislatura ja era història i jo no vaig repetir com a diputat per a les eleccions de 1979 perquè la feina de la direcció general era ingent i el president Suárez no em va deixar dimitir. Jo tenia la família i quatre fills a Barcelona i l'estada regular a Madrid de dilluns a divendres era complicada, així que a mitjan gener de 1980, quan ja es preparaven les primeres autonòmiques, vaig demanar al ministre Fontán, que va ser el primer titular de la cartera d'Administració Territorial creada per desenvolupar l'Estat de les Autonomies, que em re-

llevés del càrrec. La meua relació amb Martín Villa va ser excel·lent mentre vaig dependre d'ell. Tenia l'avantatge que ja em coneixia de quan jo era alcalde i ell governador civil de Barcelona i hi havia confiança mútua. Quan la direcció general va ser traspassada al nou Ministeri d'Administració Territorial, vaig tenir l'oportunitat de conèixer Antonio Fontán, que era una figura molt particular: antifranquista, havia estat l'editor del controvertit diari *Madrid* que Franco va tancar, i alhora era de l'*Opus Dei* i fins i tot va tenir, després, un títol nobiliari: marquès de Guadalcanal, que li havia atorgat el rei l'any 2008. Era una persona culta i amable, amb la qual també em vaig entendre molt bé. Els meus anys a Madrid, tres anys densos, tocaven al seu final i em va semblar que era una altra oportunitat única de participar en el primer Parlament de Catalunya de la nova etapa democràtica, així que no em va costar gens decidir-me.

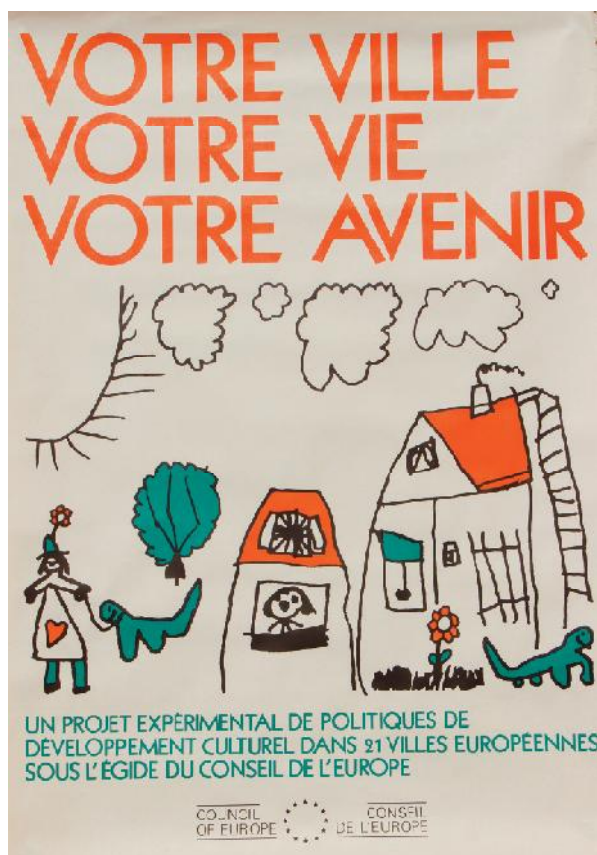
Al recordar aquesta etapa de la Direcció General d'Administració Local em ve a la memòria la següent anècdota, si més no, divertida. Des de 1978, Deng Xiaoping era el màxim líder de la República Popular de la Xina i sota el seu lideratge Xina havia iniciat reformes de liberalització de l'economia socialista que va permetre aquest país assolir unes impressionants cotes de creixement econòmic. L'any següent, el 1979, va visitar Madrid l'alcalde de Beijing que, si no recordo malament, tenia, a més, la categoria de viceprimer ministre. Doncs bé, el *Ministerio de Asuntos Exteriores* li va oferir un sopar, al qual em van invitar. No erem molts, una taula rectangular d'unes 10 persones. Els d'Exteriors i jo, a una banda de la taula, i ells, a l'altra. Davant meu l'alcalde i l'ambaixador xinès. A un extrem de la taula hi havia un que es va passar tota la estona prenent notes. Tots ells vestits encara

a la moda Mao (jaqueta de color gris fosc, coll alt i acordonat). Es referiren ampliament al desenvolupament econòmic del seu país i les possibilitats d'inversió que oferia pel capital estranger i havent-los preguntat jo sobre la possible repatriació dels beneficis, em va dir l'alcalde que no hi havia cap problema.

Reunió formal, però interessant. Però la sorpresa la vaig tenir al cap de dos dies, quan un dels assistents del Ministeri d'Exteriors em va trucar per dir-me que l'alcalde no era el que havia tingut enfront, sino un que estava assegut a un extrem de la taula i no havia obert boca. Ens havien enganyat com a xinos!

Fet el parèntesi d'aquesta anècdota curiosa, tornem a Catalunya. En aquest temps, l'espai polític del centre estava en ple sotrac de creixement i de redimensionament. Ja s'havia produït la crisi d'Unió Democràtica i la sortida d'Anton Cañellas i s'havia constituït Centristes de Catalunya-UCD amb la gent de Centre Català, que poc després abandonaria el partit per integrar-se a CDC. Jo vaig ser el número tres de la llista per Barcelona, darrera Cañellas i Eduard Punset i vam aconseguir un total de 18 diputats (7 a Barcelona) convertint-nos en la quarta força del Parlament. De tota manera, pocs mesos després es produiria la dimissió d'Adolfo Suárez (al gener de 1981) i el desmembrament gradual del partit, de manera que dels 18 diputats electes 10 vam passar en un moment o altre al grup mixt. Jo vaig ser dels darrers, unes setmanes abans que es dissolgués la UCD, juntament amb l'Anton Cañellas, que encara s'hi va mantenir uns mesos. Els altres diputats van acabar marxant al CDS —6—, a Alianza Popular —3— o a CDC —1.

Quan encara les coses eren estables, vaig ser el portaveu del grup parlamentari de Centristes de Catalunya-UCD i vaig ser membre de

Cartells del Consell d'Europa.

la Diputació Permanent. Precisament en recordar el paper de portaveu no puc deixar de rememorar el que vaig viure la data històrica del 23 F al Parlament.

A l'entorn de dos quarts de set de la tarda d'aquell 23 de febrer del 1981, a la sala habitual del Parlament, la número 2, es trobaven reunides la Mesa del Parlament—constituïda per l'Heribert Barrera com a president, pels vicepresidents Concepció Ferrer i Isidre Molas, els secretaris Ramon Camp, Felip Lorda, Enric Manuel Rimbau i Ramon Espasa i l'Oficial Major Robert Vergés— i la Junta de Portaveus —Macià Alavedra de CiU, Eduard Martín Toval del Grup Socialista, Rafael Ribó del grup del PSUC, Francesc Vicens del Grup d'ERC, Francisco Hidalgo del Grup Andalucista i jo mateix com a portaveu de Centristes de Catalunya-UCD—, per analitzar les al·legacions

que el Parlament de Catalunya havia d'elevat al Tribunal Constitucional en una qüestió d'incompatibilitat promoguda pel Jutjat de 1ª instància núm 7 de Barcelona sobre un article de la Compilació del Dret Civil Especial de Catalunya en relació amb l'article 39.2 de la Constitució. Ho recordo molt bé perquè estava jo parlant com a portaveu del meu grup, quan es va obrir la porta de la sala i va aparèixer Pau Morata, aleshores cap de premsa del Parlament, amb un transistor a la mà que emetia música clàssica. Francesc Codina, que havia estat regidor a l'Ajuntament i aleshores era cap de Serveis Generals del Parlament, m'ha repetit més d'una vegada que va ser ell el primer en entrar i donar la notícia. Jo no ho recordo o potser va ser abans. El que va passar per darrera meu amb un transistor a la mà, sense dir ni paraula, per xiuxiuejar amb el pre-

sident Barrera va ser Pau Morata, d'una manera tan sobtada que ens va causar sorpresa. Ningú no va sentir el que li deia a cau d'orella però Barrera de seguida ens va informar: "En Morata em diu que estava escoltant per la ràdio la retransmissió de la votació per l'elecció al Congrés dels Diputats del nou president del govern i que s'ha interromput l'emissió i han començat a emetre música clàssica".

Com que no teníem cap indici del que estava passant vam decidir, amb la mosca al nas, continuar la reunió a l'espera de més notícies quan de cop i volta se'n va anar el llum de manera insospitada. La realitat és que havia estat un fet fortuït com després ens informaria el cap de manteniment Xavier Duch, però aquest fet va crear una certa alarma. Vam sortir al passadís amb la llum d'emergència però com que no sabíem la dimensió dels fets al Congrés jo vaig proposar mantenir-nos al parlament fins a saber més coses quan recordo que Felip Lorda, socialista i secretari segon de la Mesa em va dir: "Si, si, al Parlament... recorda que li va passar a Salvador Allende a Xile".

Al final es va decidir anar tots plegats al Palau de la Generalitat després que en Barrera parlés amb el president Pujol. Vaig sortir del recinte del Parc de la Ciutadella amb el meu cotxe i darrere meu, camí de casa seva, Xavier Duch portant, segons em va comentar més tard, dues carpetes on guardava la relació de diputats juntament amb les fotocòpies dels carnets d'identitat i les dels funcionaris del Parlaemnt. A la mateixa hora, cal recordar, s'estaven buidant també els arxius del PSUC al carrer Ciutat.

En arribar al Palau de la Generalitat, el president va trigar poc a reunir-se amb nosaltres i entre d'altres detalls i comentaris sobre els esdeveniments vaig sentir per primera ve-

gada, de llavis del mateix Pujol allò del "tranquil, Jordi, tranquil" que el rei li havia trasmes aquella tarda-vespre. Per cert que, en una entrevista que li va fer el periodista Jordi Basté a RAC1 el 23 de febrer de l'any 2011, trenta anys més tard, Pujol va dir que les coses havien anat en sentit contrari; que havia estat ell qui li havia dit al rei: "tranquilo, Majestad, tranquilo".

Com que ja sabíem aleshores que un dels epicentres dels esdeveniments estava a València, des de Palau vaig telefonar a Jorge Navarro Canuto, company meu a Crédito y Caución i director d'aquesta companyia per la zona de Llevenat i amb va dir, amb un to de veu tirant a baix, que en el desplegament militar de Milans del Bosch li havia tocat un tanc a la porta de casa seva que estava a Fernando el Católico, 16 i que les emissores només emetien música militar.

El neguit que em produïa la greu i absurda situació em retenia a Palau per intentar seguir més directament la marxa dels esdeveniments. Era ja de matinada quan el president em va veure al sortir del seu despatx camí de la Casa dels Canonges: Encara ets aquí?, van ser les seves paraules. Com que no em treia del damunt la inquietud vaig pensar que qui podia tenir un coneixement més directa del que estava passant era en Josep Coderch, diplomàtic i aleshores governador civil de Barcelona, un home que era conegut com a fontanero per la seva estreta vinculació amb el president Suárez. La meua sorpresa es va incrementar quan ja al despatx de Coderch, aquest em va afirmar que els seus companys de la Moncloa amb els que havia parlat al llarg de la nit, no sabien gaire més del que sabíem nosaltres.

Quedaven dos punts per il·luminar l'esperança: el *tranquil Jordi tranquil*, de Pujol i el missatge del rei per TVE. Ja molt avançada la nit, me'n vaig anar cap a casa.

Durant molts anys vaig pertànyer també a la Comissió Mixta de Transferències entre l'Administració de l'Estat i Catalunya. La meva impressió era que les coses havien canviat molt en molt pocs anys i que jo ja havia fet el que podia. Quan s'acaba la primera legislatura del Parlament de Catalunya tot just he complert 47 anys. Vint anys justos de vida política estan prou bé. Encara me'n quedaven, pel cap baix, uns altres vint de vida professional activa i calia aprofitar-los.

Però com a tants diputats amb els respectius partits en crisi, també vaig ser sondejat pels que ostentaven el poder. Un dia, després de deixar de ser diputat, el president Pujol em va cridar al seu despatx i, d'acord amb la meva experiència recent com a director general d'Administració Local, em va proposar que em fes càrrec de l'Organització de l'Administració catalana, que aleshores era una preocupació i que estava en estudi per desburocratitzar-la tant com és pugués. Només li vaig posar dues condicions: no dependre de cap conselleria, sinó directament del president, i treballar en el càrrec a temps parcial. D'aquesta manera vaig ser nomenat vicepresident executiu del Comitè Assessor per a l'estudi de l'Organització de la Generalitat de Catalunya, però tot plegat no va prosperar gaire. Si resulta difícil desburocratitzar des de dintre, encara ho és molt més fer-ho des de fora.

He de dir que uns quants anys més tard, cap al 1997, es posa en marxa una associació d'antics parlamentaris i acabo fent jo els Estats. Immediatament després formo part de la Junta del que s'anomena Associació d'Antics Diputats del Parlament de Catalunya. Des del meu càrrec de tresorer de l'Associació — que vaig ocupar fins l'any 2006 —, em vaig preguntar què podien fer els antics diputats

per la comunitat i se'm va ocórrer proposar instituir el premi Conviure a Catalunya “per distingir el millor programa pedagògic que tinguí com a objectiu enaltir els valors de la democràcia, la convivència, la participació política, el diàleg i la solidaritat i que sigui impartit als alumnes del sistema educatiu no universitari de Catalunya.”

La idea era transmetre als escolars de Catalunya aquelles virtuts que s'associen a un Parlament: la democràcia, el pluralisme, la tolerància, la convivència, etc. La proposta va tenir molt bona acollida i la primera convocatòria es va posar en marxa al maig del 2005. En aquella convocatòria es van presentar onze centres escolars i el premi el va guanyar el programa pedagògic “Democràcia, autonomia, pluralisme i participació a l'Escola Perú”, de Barcelona. Hi havien participat tots els alumnes del centre sota la tutoria de dues mestres entusiastes, Cristina Homs i Teresa Sans, amb la directora del centre Nanda Botinas. Que el programa era un exemple exacte de la voluntat del premi ho posava de manifest el fet que l'escola incorporava alumnes de 21 països diferents i que treballava sobre la base d'un projecte d'integració amb aules d'acollida, el primer any, per oferir als alumnes de procedència estrangera un espai d'adaptació i integració a la llengua, a la cultura i a les tradicions catalanes i passar posteriorment a un coneixement de les estructures del país i les institucions que ens representen sense oblidar ni deixar de banda les cultures d'origen.

El Premi s'ha mantingut des d'aleshores i jo he anat presidint el jurat, que ha atorgat molts guardons i molts accèssits al llarg d'aquests anys. El 2015 vaig proposar a l'Escola Municipal de Música-Centre de les Arts de l'Hospitalet que es presentés al Premi, perquè

el seu programa pedagògic de les escoles simfòniques s'ajustava a les bases. El va guanyar per unanimitat. Aquest 2016 s'ha adjudicat el desè Conviure a Catalunya, que manté la bona salut del primer dia.

Per cert que l'actual Junta de l'Associació d'Antics Diputats del Parlament em va demanar un article per al darrer butlletí de la primavera d'aquest mateix any 2016, per fer balanç de la primera legislatura. Entre les coses que explico assenyalo l'aprovació de 78 lleis, les primeres de la democràcia a Catalunya, entre les quals en destaco tres per la seva enorme importància: la del Parlament, del President de la Generalitat i del Consell Executiu; la de normalització lingüística i la del Síndic de Greuges. La primera, del març del 82, presentava una significativa diferència respecte de la Constitució espanyola que a mi em semblava especialment rellevant i era la impossibilitat que el president de la Generalitat dissolgués el Parlament abans de l'expiració del mandat, situació que sí que preveu l'article 115 de la Constitució, però la llei catalana va ser modificada el 1985 per efecte de la majoria absoluta del partit governant. S'imposava, amb aquesta modificació, el que a mi sempre m'ha semblat l'evidència d'una intromissió flagrant del poder executiu sobre el legislatiu i al voltant de la qual sempre m'he pronunciat en contra i continuo fent-ho.

De les altres dues no cal exposar la seva importància cabdal. Per cert que la del Síndic de Greuges, com explico, va suscitar la visita del Defensor del Pueblo, Ruiz Jiménez, i la del seu adjunt, Gil Robles, suposadament per vetllar que la nostra llei no envaís competències de la general de l'Estat, com així va ser.

Sempre he intentat ser una persona re-

flexiva, de consens, contrari a tots els dogmatismes, oberta a les innovacions i decididament partidària d'adequar l'actuació pública a les necessitats socials, especialment les més punyents. Vaig viure en primera línia un període absolutament únic i irrepetible i estic segur que tant les grans figures polítiques del moment com el poble en general van coincidir que era possible i no solament desitjable un canvi de règim sense estridències que ens homologués a la resta del continent. Jo sempre he dit que la societat espanyola i catalana de mitjan anys setanta era ja una societat pre-democràtica, preparada per al futur i prou madura. I la Transició va ser un exercici col·lectiu de responsabilitat del qual ens hem de sentir orgullosos. Ara bé, va ser una època complicada i hi ha va haver nombroses víctimes polítiques —i no parlo només de víctimes en sentit estricte, que també n'hi va haver, encara que moltes menys de les que ens podríem imaginar si les coses haguessin anat d'una altra manera. Van néixer i van morir molts partits i molts polítics de relleu van passar per l'escena pública com una exhalació. L'únic partit on jo m'havia afiliat va desaparèixer uns mesos abans d'acomiar-me de la cosa pública. Martín Villa pensava que "la UCD va desaparèixer perquè havia acomplert el seu objecte social". És veritat que podia haver trobat una altra organització política on continuar treballant per la societat, però em va semblar que ja en tenia prou. Tinc la sensació de no haver-me equivocat...

XIII

En la monumental obra *Memòria de la Transició a Espanya i a Catalunya* que els professors Aracil, Mayayo i Segura van editar entre els anys 2000 i 2006, i que recollia les ponències i debats que el Centre d'Estudis Històrics Internacionals de la Universitat de Barcelona havia organitzat per dotar les noves generacions d'un marc de reflexió crític sobre la controvertida etapa de la Transició a través de testimonis dels intervinents en aquell important procés, Vicenç Capdevila hi va participar com a ponent per parlar de l'Administració Local durant la Transició, ell que havia estat en els moments clau director general del ram.

La seva intervenció, transcrita en el tercer volum de l'obra, repassa la realitat municipal franquista i les reformes que va promoure al capdavant de la direcció general, però també inclou un bon conjunt de reflexions que a mi, al llarg de les intenses converses que vam tenir, no em va traslladar amb aquest nivell de detall. Amb mi, en general, va ser molt més matisat, menys contundent, no sé ben bé si perquè els deu anys passats des de la publicació de l'estudi han relativitzat algunes de les coses que pensava obertament o, simplement, perquè no volia que les percepcions d'un periodista crític accentuessin algunes actituds que una sessió

acadèmica permet situar en una dimensió més neutra. He de dir que la lectura de la seva intervenció —realitzada després de les converses— em va sorprendre molt gratament perquè algunes coses insinuades en les trobades que vam mantenir, queden meridianament clarificades i altres de les quals no vam parlar directament reflecteixen una opinió molt elaborada sobre aquells anys viscuts.

En citaré algunes. Quan parla, per exemple, de la dinàmica social que es produeix després de la mort física del dictador, Capdevila esmenta el paper capdavanter en matèria reivindicativa de les associacions de veïns i dels centres socials³² i assenyala el creixement desbordant que pateixen les ciutats metropolitanes per causa del final de l'autarquia, el desenvolupament dels sectors secundari i terciari en detriment del primari i el traspàs de mà d'obra de les zones subdesenvolupades de la península cap a les més productives. I fa seva l'anàlisi que era l'habitual dels moviments reivindicatius dels anys de la Transició quan ell ocupava l'Alcaldia: “una insuficiència i una precarietat de l'oferta immobiliària de baixa qualitat, un urbanisme especulatiu de concepció raquítica i greus mancances amb una interpretació desfermada propietària de normes i d'ordenances

Portada del volum tercer del llibre *Memòria de la Transició a Espanya i a Catalunya*, coordinat pels historiadors Rafael Aracil i Antoni Segura del CEHI de la Universitat de Barcelona.

d'unificació, i uns gravíssims dèficits d'equipaments culturals i socials no solament d'execució, sinó també de planificació”.

A continuació esmenta la creació de la Corporació Metropolitana de Barcelona, de la qual va ser vicepresident, i en fa una defensa absoluta, no solament com a instrument de coordinació de serveis, sinó com a eina de planificació i vigilància urbanística. I, en aquest punt, torna a fer una interpretació, ja més en clau de futur, però vinculada a la reivindicació de la preservació del territori. Diu: “Com que vam viure tan intensament aquella demografia exagerada, aquella manca de serveis, aquella concentració en uns centres demogràfics similar a la de llocs com Calcuta o Hong Kong, o qualsevol ciutat asiàtica amb aquesta mena de concentració d'habitants per quilòmetre quadrat, i aquesta realitat, no deixo de mirar amb certa prevenció, i temor també, un nou intent de construcció massiva que es produeix a Barcelona i el seu entorn sota el principi que fan falta pisos, fonamentalment de lloguer per a la gent jove, cosa que evidentment no nego; no s'ha d'edificar necessàriament aquí, potser n'hi ha prou de fer-hi infraestructures i, d'altra banda, amb bones infraestructures de carreteres, de trens i de metros que vagin més lluny, no cal que estiguem tots concentrats. Passa el mateix amb el port; està molt bé que recuperem el mar, però no n'abusem i no ho concentrem tot tant, sinó que potser hauríem de

guanyar espai al mar i incorporar-lo a la pròpia vida del ciutadà”.

Just després insisteix sobre el paper de les entitats socials “com a fre enfront d'un urbanisme salvatge”, però el més interessant ve a continuació: “...aquestes associacions de veïns l'any 1979 van patir un retrocés que malauradament no s'hauria hagut de produir, ja que haurien de tenir molta més vida, en el sentit que algunes de les causes que van provocar que sorgissin continuen subsistint; el que passa és que el rerefons polític que vivia alguna va produir aquesta situació que he apuntat”.

Són totes elles idees —i encara n'inclou alguna més com quan es queixa de la desaparició unilateral de la CMB per causa de la majoria absoluta del govern de CiU— que exposen unes anàlisis de la realitat poc convencionals en un home de tendència moderada, que va viure el darrer franquisme i la Transició en llocs executius i que podria haver tingut un futur polític força més llarg del que va decidir tenir, només que hagués manifestat la ductilitat pragmàtica que tants altres van fer servir en igualtat de condicions.

Aquestes coses el fan, encara avui, un personatge peculiar, polièdric i interessant, del qual sempre és possible aprendre.

En aquesta mateixa intervenció referida en el curs del CEHI de la Universitat de Barcelona esmenta una anècdota en primera persona que exemplifica, més que cap estudi sociològic, la diferència entre la política i la depredació, entre la ideologia moderada i el culte al diner: “...explicaré que em va venir a veure a l'Alcaldia de l'Hospitalet quan estava en tràmit el PGM del 1976, un famós propietari d'aquells temps, acompanyat del seu secretari, i que portava una acta notarial i fotografies fetes a les vuit o a dos quarts de nou del matí al parc de la Ciu-

tadella, per demostrar que no hi havia ningú i que, per tant, no feien falta zones verdes sinó que en sobraven”. *Història que mostra també el lobby dels propietaris del sòl sobre els polítics i la contundent feblesa del seu argumentari. Una feblesa que no els ha calgut enfortir mai. Només calia la Llei del sòl d’abril de 1998 per reblar un clau que sempre ha estat flotent amenaçadorament sobre el territori.*³³

I que aquesta actitud que Capdevila manifesta contra la depredació del territori no és cosa d’un moment ho posa de manifest un recent article seu de maig del 2016 a La Vanguardia —quan ja estava en procés de redacció aquest llibre. Vicenç Capdevila té segona residència a la Cerdanya. És un lloc que ha viscut intensament des de fa anys i amb el qual també s’ha sentit fortament implicat. No fa gaire, la conselleria de Territori i Sostenibilitat va aprovar el Pla Director Urbanístic de l’aeròdrom de la Cerdanya amb la idea inicial que fos un espai aeroportuari lúdic i esportiu, i Vicenç Capdevila va decidir mostrar-hi la seva disconformitat documentalment i sense estridències. En l’esmentat article afirma que l’aeròdrom esportiu era la idea inicial, però que en una segona fase es podrà transformar en un equipament públic de vols comercials, amb tot el que això comporta. I exclama: “No és l’objecte d’aquest article detallar i comentar les carències que el pla pugui tenir en els aspectes ambientals o de contaminació acústica, sinó que es vol centrar en l’inevitable, per buscat i estimulat, creixement urbanístic a través d’edificis destinats a activitats complementàries, comercials, hoteleres, de formació, etc., dels quals incomprendiblement i clamorosament s’afirma al pla que poden garantir la viabilitat econòmica de la infraestructura aeroportuària...” “Amb la finalitat de veure la dimensió real de les

habilitacions assenyalades i el seu impacte en el territori, s’ha de fer referència a l’increment de l’edificabilitat que proposa. El sostre edificat actual de 3.826 m² passa a 25.326 m², dels quals 9.000 m²/sostre corresponen a activitats recreatives, esportives, terciàries, complementàries i de creixement que no existeixen actualment i que el nou planejament fa possible. Això em porta a dues consideracions. La primera, que només fa vuit anys que va explotar la bombolla immobiliària amb totes les conseqüències que coneixem: atur, fallides, paralització econòmica, etc. Això, costosament i amb molts anys és recuperable, però el que no ho és és el delictes de massificació urbana acompanyat de manca dels serveis socials bàsics, així com la destrucció del paisatge i d’àmbits naturals que s’haurien d’haver preservat de la voracitat constructora”.

I continua: “No ens enganyem. La millor manera d’evitar l’urbanisme destructor és no donar-li cap oportunitat. Sempre un maó fa créixer un altre maó”. I acaba: “Per últim, cal oposar-se a una manifestació demagògica amb la qual es pretén, com en el recent temps de la disbauxa urbanística, justificar actuacions irregulars desmesurades o clarament il·legals amb el pretext que creen riquesa i ocupació”. Res més clar i contundent. En la mateixa línia de les seves opinions sobre la desfeta que està patint actualment l’antiga caserna de La Remunta ben a prop de casa seva...³⁴

Va deixar la política activa, com ell explica, vint anys després d’iniciada, però amb 47 anys encara queden moltes coses a fer que ens explicarà en el capítol següent. Una d’elles, l’Associació d’Antics Diputats del Parlament de Catalunya, on es va mantenir actiu —és a dir, a la Junta— fins fa només 10 anys, va tornar a posar de manifest com de casuals són les cir-

L'autor del llibre amb una colla d'amics ex-alumnes, al pati de l'Escola Perú (avui Cal Maiol), a la barriada de Sants, el dia de la jornada de portes obertes amb motiu del 75è aniversari del centre. Sobre la porta d'entrada, darrera els fotografiats, el balcó des d'on s'hissava la bandera i es llegia la "oración por los caídos".

cumstàncies i com és de petit aquest país nostre. Aquella escola que va guanyar la primera edició del premi que ell va imaginar —“Conviure a Catalunya”—, el CEIP Perú, de Barcelona, presenta també estretes referències amb l'autor d'aquestes línies. Està situat justament a la barriada de Sants, al carrer Sagunt 92, a l'antiga casa pairal dels Piera, vinculats al transport de mercaderies perquè hi havia un edifici annex que devia servir per a les quadres del bestiar i un gran pati posterior com a estació de càrrega. Anton Piera Sagués, l'amo de Can Piera, i els seus dos fills Antón i Salvador Piera Jané són els fundadors del Foment d'Obres i Construccions. Per cert que Antón Piera Jané era l'avi de l'arquitecte Manuel Ribas i Piera, que Capdevila havia de conèixer de la seva època de vicepresident de la CMB perquè Ribas Piera havia participat en el pla director de l'àrea metropolitana fins l'any 1968 i després va mantenir-hi vincles, tot desenvolupant alguns dels plans urbanístics més importants de la ciutat comtal.

L'any 2014, el CEIP Perú va celebrar els seus 75 anys d'existència perquè l'escola es va inaugurar pocs mesos després de l'entrada dels nacionals a Barcelona l'any 1939. A partir d'aquesta celebració va canviar de nom —ara es diu Cal

Maiol— per recuperar les arrels —només comprar-la Anton Piera Sagués es coneixia com Can Mayol perquè ell era nét dels Ros del Mayol de les Corts— i per fer oblidar el nom original que, segons les mestres actuals, no es corresponia amb el país sud-americà, sinó amb el nom de reminiscències franquistes d'un vaixell-presó que es va estar durant la Guerra al port de Barcelona.³⁵

Sigui com sigui, ha tingut molt més sentit que l'escola s'hagi anomenat Perú en aquests darrers anys que no pas quan va néixer, sobretot perquè ara és una escola amb la presència d'alumnes de 21 nacionalitats diferents —entre les quals de ben segur la peruana— que l'ha convertit en clar exemple de multiculturalitat. I justament per això ha anat guanyant premis, el primer el 2004 i el darrer el 2014.

Per què aquestes disquisicions sobre una escola de Sants? Perquè l'escola Perú que en els anys cinquanta i seixanta es deia Grupo Escolar Perú, va ser l'única escola d'aquest que escriu, des que tenia 3 anys fins que va fer els 14, abans d'anar, amb una penosa càrrega de suspensos, a repetir quart de batxillerat al Copem. Jo vaig néixer en un pis modestíssim del carrer Finlàndia, a 50 metres de l'entrada de dues escoles: el Perú, que quedava més lluny però era el més

econòmic del barri, i els Maristes, que jo contemplava des de l'eixida de casa i que només vaig visitar de convidat quan hi havia festes o per jugar a futbol amb alguns alumnes que em convidaven, al magnífic patí que poseia. Estem parlant de 1954-1966, uns anys on l'escola pública era un magatzem de criatures, on s'estudiava el batxillerat lliure amb un sol mestre per a totes les matèries i amb tots els alumnes dels diferents cursos junts en una sola aula i on es cantava cada dia el Cara al Sol, l'himne de la Falange, mentre una d'aquelles criatures per ordre rotatori llegia una Oración por los Caídos alhora que una altra hissava la bandera de l'àliga imperial sota la mirada inquisitiva d'un director de bigotet retallat i maneres militars, que ja hauria d'haver oblidat però que m'ha estat impossible.

En aquell context disciplinari, d'ensenyament separat per sexes i a quatre dies de les purgues franquistes contra els mestres de la República, havia de ser un miracle l'existència d'algun mestre vocacional. Jo en vaig conèixer un, del qual no ha quedat memòria a l'escola Perú i que és creditor de tots els meus reconeixements. Només en recordo el nom, però en vull deixar constància escrita. Es deia señor Joaquín, així, sense cognom recordat, i era un mestre jove que entusiasmava totes les mares del moment i que ens va ensenyar a llegir i a escriure, però sobretot a ser infants en un món de rigideses i de prohibicions. Jo vaig assistir a la jornada de portes obertes de la meva antiga escola l'any 2014 i no vaig poder veure ni una sola fotografia d'aquell mestre, ni una sola referència del seu pas per allà. Segurament hi devia estar poc temps, perquè el clima se li devia fer irrespirable. I no podia ser pas estrany enmig d'aquella colla d'engalipadors i de sergents que es guanyaven la vida fent veure que eren pedagogs i que jo vaig conèixer i patir.

Ves per on, Vicenç Capdevila s'ha anat convertint per a mi en un instrument totèmic d'insospitades referències...

XIV

Estem al final del relat, ho sé. I vols que parli, molt resumidament, d'aquests darrers anys, des del 84 fins ara. I t'has reservat per al final la qüestió de *La Voz del Llobregat* i el món de la premsa local que tant t'interessa. En parlarem, però em temo que no hi haurà sorpreses.

Com ja havia comentat, des del 84 sempre he compaginat la meva vinculació no només política sinó també sentimental amb el Parlament de Catalunya, amb l'exercici de l'advocacia al meu despatx professional, ara ampliat amb el meu fill Daniel i el meu nebot Josep, i també durant molts anys he estat subdirector general de la Compañía Española de Seguros y Reaseguros de Crédito y Caución, d'on em vaig jubilar l'any 2002.

Però també he estat membre d'altres organismes diversos, de la Junta de l'Ateneu Barcelonès, per exemple, mentre va ser president Jordi Sarsanedas; membre —i president un temps— de la Penya Ignasi Agustí que es reuneix setmanalment des de fa 40 anys; president també, del Club Esportiu Cerdanya, o, des de juny del 2003 i fins ara mateix, de la Fundació Ulls del Món, d'on sóc secretari i membre del Comitè Executiu. A Ulls del Món aterro de la mà del meu amic i antic company del Parla-

ment Rafael Ribó. Amb Ribó, l'actual Síndic de Greuges, vam coincidir l'any 1980, ell com a portaveu del PSUC i jo com a portaveu de Centristes. També vaig coincidir en aquell mateix Parlament amb Dolors Calvet, amb qui ja havia compartit escó al Congrés dels Diputats durant les Constituents i a qui coneixia de l'Hospitalet perquè en els anys que jo vaig ser alcalde ella es movia com a militant comunista al Centre Social de la Florida, on també tenia un paper protagonista Joan Saura. No sé ben bé la raó, però amb la Calvet i amb Ribó vaig sintonitzar de seguida i encara avui mantenim uns lligams d'amistat. Especialment amb Ribó, que a l'any 2003 em va animar a participar del projecte de la Fundació Ulls del Món, que té com a objectiu contribuir a fer que les persones amb deficiències visuals, sense recursos econòmics per ser ciutadans de països del tercer món, puguin rebre atenció oftalmològica de qualitat per part dels seus sistemes de salut i crear alhora les condicions per mitigar i fer desaparèixer a mig termini les patologies oculars que són perfectament esmenables en el primer món.

El projecte havia sorgit a finals del 2000 en un viatge que Rafael Ribó i l'oftalmòleg Borja Corcóstegui, fundador i director de l'Ins-

Pàgina web de l'ONG Ulls del món, on Vicenç Capdevila és secretari, membre del Consell Executiu.

titut de Microcirurgia Ocular, van fer als campsaments sahrauís d'Algèria durant un projecte assistencial d'ajuda humanitària que va durar sis dies. Durant aquells sis dies, l'equip de metges oftalmòlegs i l'equip sanitari que els acompanyava van fer més de 200 visites i 35 intervencions quirúrgiques i van posar de manifest la precarietat assistencial oftalmològica i l'abandonament que patien en aquest àmbit. Quinze anys després, el Patronat compta amb més de 800 voluntaris entre oftalmòlegs i oftalmòlogues, instrumentistes, optometristes, tècnics i tècniques d'equips i altres professionals, procedents de diferents indrets de l'Estat i dels països on la Fundació disposa de delegacions, al Sàhara, com he dit, Moçambic, Bolívia i Mali. Tots ells aporten, de forma solidària, els seus coneixements i el seu treball en benefici de les persones amb deficiències oculars.

Parlem d'una altra cosa. Fa un temps vaig escriure un llibre, animat pel meu amic Rafael Borràs. Es tractava d'un text extens sobre la personalitat de Francesc Cambó, un dels polítics més interessants de la Catalunya

pre-republicana, fundador de la Lliga, que al final no es va publicar. L'havíem de fer com a continuació d'una sèrie de llibres de personalitats diverses, a mitges amb l'Heribert Barrera, l'un glossant favorablement la vida del personatge i l'altre en contra tot dintre del mateix volum, amb la dificultat que això comporta. Jo l'havia d'escriure a favor i, més enllà del temps emprat i de la nombrosa documentació consultada, el vaig lliurar a temps. Són 130 pàgines d'un llibre que no ha vist la llum, perquè l'Heribert Barrera mai no va lliurar el text a l'hora —tot i que després de la seva mort s'ha publicat notablement ampliat tot el que ell havia escrit sobre el personatge en qüestió.

Sóc, com és natural, un bon lector de diaris. I de tant en tant encara m'animo a enviar algun article que tenen la deferència de publicar-me. Tret d'això, la meua relació amb la premsa tu la coneixes millor que ningú. Penso que va ser respectuosa i afable. O potser relativament afable perquè les circumstàncies tampoc permetien gaire més. Però sí que tinc la sensació d'haver estat respectuós, d'ha-

Portada de l'edició del 12 d'octubre de 1973 de La Voz del Llobregat.

ver entès el que la premsa representava en aquell moment, la seva actitud crítica. Jo aleshores ja considerava imprescindible la llibertat d'expressió i no vaig actuar mai contra cap informació política de cap diari ni contra cap periodista en aquests termes, i coneixem casos ben propers en què això no va ser així, sinó més aviat al contrari.

I ara, si vols, parlem de *La Voz del Llobregat*, per dir-te el que tu ja saps. Allò va ser íntegrament un projecte del José Matías de España, que tenia molt d'interès a actuar sobre el territori que considerava la natural zona d'influència de l'Hospitalet. No conec en detall com es va finançar el projecte, però és evident que els diners no podien sortir de l'Espanya. Va posar al capdavant una persona de la seva més estricta confiança, el periodista Juan Segura Palomares, que va ser cap de premsa de l'Ajuntament mentre ell va ser l'alcalde. Era, com tu saps, un home del règim, molt proper també a Samaranch en el període en què va

ser president de la Diputació on exercia de col·laborador personal. La veritat és que jo hi vaig tenir poca participació en el projecte, però recordo que, en el moment de posar-lo en marxa, es va pensar que resultava imprescindible comptar amb els periodistes més solvents que hi havia a la ciutat i que treballaven de corresponsals als diaris de Barcelona. Ignoro si hi havia cap voluntat de domesticar-los convenientment, però si hagués estat així, era una empresa absolutament errònia per a tots els que coneixíem la matèria. O sigui que no ho crec pas. Ara bé, és evident que passar d'un estatus de col·laborador mal pagat als diaris de Barcelona a un altre de redactor fix amb un sou normalitzat, per força havia d'influir sobre la manera de prendre's el treball.

Aquell mitjà va deixar de tenir interès com a instrument d'influència social a mesura que s'anava veient que el règim franquista s'esgotava. José Matías de España va anar perdent la fe en uns canvis raonables sense tocar

Redactors i col·laboradors de La Voz del Llobregat. No hi és el director, Juan Segura Palomares, però en canvi està el subdirector, Enric Company, redactors fixes com ara Jaume Pallejà, Ramon Font, Jesús Vila, el corresponsal de Viladecans, José Luis Atienza, la secretària del director al centre de la fotografia, reporters i personal d'impremta i distribució i, fins i tot el senyor Mas, propietari —al centre amb barbeta canosa— de l'altell que servia de redacció del bisetmanari a l'Avinguda del Metro, 16, on estava ubicada la botiga de Viatges Mas.

les essències del sistema i suposo que qui hi posava els diners, el constructor Marquina, devia començar a afartar-se d'un projecte que no semblava que es pogués normalitzar i que tampoc no servia a cap interès concret, ni molt menys al seu. No recordo exactament com es va anar diluint aquella eina, però sé que en realitat va afectar poc. *La Voz* va néixer amb mi com a alcalde, però en realitat era un propòsit del José Matías de España, sobre el qual jo ni tenia, ni volia, cap influència especial. Ara bé, hem de reconèixer que es va perdre una oportunitat d'or per acabar tenint un mitjà local potent. I que després ha estat impossible, com tantes eines que resulten imprescindibles per dibuixar una ciutat de debò. És veritat que després d'aquell intent n'hi ha hagut uns quants més, però tots han tingut una vida més o menys precària. Aquests darrers ajuntaments han fet un esforç per bastir la ciutat amb mitjans de comunicació locals de pes, però sóc conscient que aquestes eines són

massa llaminereres per al poder polític i són, en general, poc útils per a la ciutadania.

I poca cosa més puc dir. I ja que m'ho preguntes, parlant d'altres coses que no tenen res a veure, et diré que crec en països potents i més tal com ha estat dissenyada la Unió Europea. Fixa't com seré de contrari a debilitar-nos com a Estat, que sóc, des de fa molt de temps, un defensor acèrrim d'una federació ibèrica de nacions. El que avui és Espanya, amb l'afegit de Portugal, seríem el cinquè Estat de la UE —i m'és igual sota quina fórmula administrativa, la federació, la confederació o una estructura autonòmica justa i ben blindada— pràcticament amb el mateix pes demogràfic i econòmic que Itàlia, França o el Regne Unit. Només Alemanya estaria per sobre clarament i s'equilibraria la balança entre el nord i el sud del Continent. Aquesta Unió Europea seria una entitat ben diferent, molt més procliu al consens i al pactisme, que són fórmules molt arrelades a la concepció mediterrània de fer

A la fotografia de dalt, Vicenç Capdevila saludant el president Adolfo Suárez. En la del mig, amb el president Tarradellas i a la inferior, amb el ministre Fontán i al costat del subsecretari del Ministeri.

Vicenç Capdevila i Maria Rosa Dalmau visitant un vaixell de la sisena flota americana als anys 70, quan encara era alcalde de la ciutat.

política i molt allunyada de les inflexibilitats a què ens tenen acostumats els països anglosaxons. No sé si serem molts o pocs en aquesta línia, però envers aquesta idea se'n va el meu cap i els meus sentiments.

D'altra banda, no he deixat de viure a l'Hospitalet i no he deixat de mantenir una certa relació amb les entitats de la ciutat, amb l'Ateneu —d'on sóc soci—, amb el Museu d'Història, amb el Centre d'Estudis i darrerament amb l'associació *Tres quarts per cinc quarts*, de la qual també sóc soci i assidu a les trobades i debats, i amb qui encara coincideixo amb gent amb qui havíem tingut inquietuds semblants o propòsits compartits. Continuo passejant-me pels carrers del Centre i he vist com ha canviat la ciutat, no sempre al meu gust, no sempre com jo ho hauria fet. I quan n'he tingut l'oportunitat, he criticat algunes actuacions que he considerat inconcebibles i que no ens milloren com a col·lectiu. Però no he tingut cap més acció política que la de participar en les eleccions com un veí més i intervenir allà on m'han cridat, explicar tot allò que considero important del que he viscut i oferir les meves opinions per si li poden ser útils a algú.

No he tingut cap relació amb els diferents consistoris ni cap tracte, tret del cordial requerit quan he estat reclamat per alguna qüestió puntual.

He estat, des d'aleshores, un hospitalenc més...

XV

Cal acomiadar la conversa i acabar el treball. Hem parlat de moltes coses i altres, les hem passat per alt, expressament per part meva. Al juliol del 2016, quan ja portava vuit mesos de redacció —simultaniejats amb tantes coses que molt sovint perdia el fil del relat—, Capdevila em va trucar per telèfon per convidar-me a dinar. Mesos abans ja havia contactat telefònicament amb mi un parell de vegades més per saber com anava el projecte i jo li donava allargues, conscient que faltava encara bastant per posar el punt i final. Aquell parell o tres de mesos que li havia promès per enllestir el llibre s'estaven fent impossibles i al juliol va dir prou. Sense explicar-me per què volia sobtadament dinar amb mi, vam quedar un migdia al seu despatx i va afegir: “Suposo que portaràs alguna cosa per llegir, no?” Dels quinze capítols que té el llibre, ja estaven acabats i corregits onze, així que els vaig imprimir i els hi vaig portar. Deu dies després em trucava per dir que ja s’ho havia llegit tot i que tenia sobre el paper un munt de creus per matisar o ampliar aspectes que li semblaven que mereixien un retoc. També ens havíem de veure al setembre per fer unes quantes fotos amb què jo volia il·lustrar el text i per fer-li alguns suggeriments que ell havia de gestionar. Així que

encara teníem unes quantes hores per davant abans d’enllestir el llibre...

Mentre aquell dia dinàvem en un restaurant de la vora del seu despatx, al qual es va afegir al cap de poc el seu fill Daniel, vam seguir parlant, ara ja informalment, d’un munt de coses que també han servit per a la redacció final. En un moment determinat i enmig de la conversa em va dir: “Ja saps que se’m va morir una filla”. Jo ja ho sabia, perquè quan me’n vaig assabentar, ja fa molt temps, em va commoure especialment per aquestes relacions llunyanes que havia mantingut tant amb el Vicenç com amb la Maria Rosa i perquè aleshores jo ja tenia dos fills i em podia fer a la idea terrible del que això podia representar. En la conversa es va establir el silenci i no vam passar d’aquí. Conec alguns amics que han perdut fills i encara avui se’ls entortolliga la gola i no seré jo qui faci res per recordar-los el tràngol dramàtic i furgar en un fet tan punyent. L’única referència escrita que he trobat al respecte és la transcripció d’una entrevista que li va fer l’Arxiu Municipal de l’Hospitalet i on, a preguntes sobre l’estat civil i la descendència, confessa: “Casat, he tingut quatre fills: dos fills i dues filles, una d’elles, la gran, va morir als setze anys. El cop més fort de la meua vida”.

Amb la distància necessària, tampoc no vam parlar d'altres coses, com ara dels insistents rumors a la premsa que van produir-se als darrers anys de la Transició sobre la possibilitat que fos nomenat governador civil de Barcelona succeint en el càrrec José María Belloch Puig, el pare del jutge Juan Alberto Belloch Julbe —l'ex-ministre socialista i posterior alcalde de Saragossa— que va ser, curiosament, també alumne del Copem de Santa Eulàlia mentre el seu pare era jutge municipal a Barcelona.

El jutge Belloch Puig, proper a la UCD i molt amic de Martín Villa com el mateix Capdevila, va ser governador després de les primeres eleccions democràtiques i fins a l'octubre de 1980, justament quan es va elegir el primer delegat del govern a Catalunya que va recaure en el mallorquí Josep Melià i Pericàs. A Belloch Puig el va succeir Josep Coderch i a Coderch, després del 23-F, Jorge Fernández Díaz, el controvertit ministre de Rajoy i amb qui recordo un dinar, asèptic, avorrit i intranscendent, quan jo era redactor en cap de Diari de Barcelona cap allà el 1991.

Rodolfo Martín Villa, ministre de la Governació a finals dels setanta, havia deixat el govern a l'abril de 1979 quan ja s'especulava que Belloch podia abandonar el càrrec de governador civil. Sembla que Capdevila era el successor elegit pel ministre de la Governació malgrat que ja sabia per altres ocasions que Capdevila no tenia cap interès especial pel càrrec, però quan Martín Villa va abandonar la cartera, el seu nom va acabar perdent rellevància alhora que, segons els diaris, s'aixecaven veus discrepants a la UCD catalana, especialment per part de Joaquim Molins i de Joan Josep Folchi, que consideraven Capdevila portaveu del sector "azul" martinvil·lista —el sector més arrelat a l'antic règim— que ja en aquells moments semblava declinar.

Cap al setembre del mateix any, la premsa va començar a parlar de Capdevila com a primer delegat del govern a Catalunya —governador general de Catalunya afirmaven els diaris del moment—, però sembla que una reunió de diputats centristes catalans havia expressat la seva oposició rotunda al candidat. Que, no obstant això —o potser per això—, Capdevila passava pel seu moment més fulgurant ho posa de manifest el fet que es va arribar a afirmar que el mateix Tarradellas aspirava al càrrec de governador general o delegat del govern o virrei de Catalunya —com qualificava àcidament la premsa— després que Pujol fos elegit president de la Generalitat a l'abril de 1980. Al final, Capdevila va optar per presentar-se a les llistes al Parlament, tot renunciant, sembla ser, a la batalla interna i al càrrec, que finalment ocuparia Melià.

Quan jo li vaig deixar llegir el que està escrit més amunt sobre tot això del seu suposat nomenament com a governador civil, Capdevila es va quedar astorat. "No tinc ni idea d'on has tret tot això i no recordo cap diari que en parlés, però et puc garantir que no hi va haver res de res. I també desconec del tot les possibles oposicions interiors que desmenteixo del tot, perquè els mateixos que tu dius que discrepaven, em van elegir sense fissures com a portaveu parlamentari del grup". Té, probablement raó, però aquests fets van aparèixer en el seu moment a les pàgines dels diaris —que jo després li vaig mostrar. I de la mateixa manera que van sortir publicats, amb la mateixa celeritat van desaparèixer. "Ja saps com són els periodistes", va insistir. Sé com són, i per això penso que alguna cosa hi devia haver, com va ser ben palès, tot i que sense cap més conseqüència...

En relació amb això, Capdevila afirma que ell no va tenir en cap moment ni el més mínim

interès a ser governador civil, ni de Barcelona ni d'enlloc i no perquè no rebés propostes directes. En recorda dues de concretes, totes dues en el seu període d'alcalde —cosa ben plausible perquè era habitual iniciar la carrera política en aquests anys mitjançant un càrrec menor de governador civil a províncies, per després aconseguir rodatge a les grans capitals i fer el salt cap a estructures més potents de l'Estat. Una d'aquestes propostes la va rebre quan era ministre de la Governació José García Hernández (gener 1974-desembre 1975) i una altra quan ho era Manuel Fraga, amb qui es va entrevistar expressament sobre la qüestió. La conversa, reproduïda per Capdevila, deuria anar més o menys així. Fraga: “No voy a insistirle sobre el cargo, usted es suficientemente responsable y espero que se lo piense. Si me envía un currículum suyo entenderé que acepta el cargo y si no me lo envía será que no le interesa”. Capdevila: “De acuerdo, ministro, me lo pensaré y actuaré como usted dice”. I així ho va fer. Mai no va enviar cap currículum.

També van sorgir rumors, cap a l'any 1983 i també recollits a la premsa, sobre un suposat oferiment de la Conselleria de Sanitat per part de Jordi Pujol en el segon govern de CiU, però tampoc van prosperar més enllà dels diaris de Madrid. Per suposat que Capdevila ha desmentit ara l'oferiment i els fets ho van ratificar.

I parlant de les altres coses menors que es van quedar al tinter durant les llargues converses, tampoc no vaig gosar —em semblava que quedava lluny del meu propòsit— preguntar-li per què l'informe 134 de l'agència de detectius Método 3 que tan famosa es va fer arran de la conversa gravada al restaurant La Camarga entre Alicia Sánchez-Camacho i la que havia estat amant de Jordi Pujol Ferrusola, Vicky Álvarez, l'afectava directament a ell com a president

de GVC Gaesco Pensiones SGPP SA, l'any 2009. Les coses transcendents per als meus objectius en iniciar el projecte, estaven clares i la resta em va semblar anecdòtic.

Ja afirmava de bon començament que potser esperava més del protagonista. M'explico. Un periodista sempre espera més del personatge entrevistat i més si el personatge entrevistat ha estat en diverses primeres línies i ja fa molt de temps que se les mira de lluny. És ben possible que Capdevila no s'hagi guardat res important al pap —ell així ho testimonia. És ben possible que consideri que si alguna cosa no s'ha explicat prou és perquè no paga la pena de ser precisada o perquè divulgar-la distorsiona la història més que no pas l'enfoca. En qualsevol cas, és del tot respectable la seva posició i no hi ha res que jo li pugui retreure, ans al contrari. Aquest llibre, de fet, és una crònica temporal de fets viscuts, però també és un relat d'història que hauria de servir per posar les coses una mica més al seu lloc.

Ja estava el text quasi acabat quan, en la primera trobada després de l'estiu, em va repetir tot allò que ja he reproduït sobre l'aeròdrom de la Cerdanya i que havia publicat al maig a les pàgines de La Vanguardia. S'hi havia implicat tant des d'aleshores que, ara, a punt de fer els 80 anys però amb una activitat envejable i les mateixes ganes de servir la comunitat —pot moure de cara a l'exterior qualsevol persona als 80 anys alguna cosa més que el servei públic?—, l'han elegit president de Ceretània, una nova associació sense ànim de lucre, creada per gent del territori i d'altres de diferents indrets del país però amb forts lligams amb aquestes terres prepirinenques, que té com a objectius principals defensar els valors mediambientals tradicionals de la comarca i col·laborar en tots aquells projectes que garanteixin que aquests valors són a

Portada del primer número del setmanari independent *l'Estaca*, de l'any 1978. Primer intent de premsa professional a pocs mesos de les primeres eleccions municipals democràtiques funcionava com una cooperativa de redactors i activistes de la ciutat, que van fer una aportació econòmica per engegar el projecte. Va durar pocs mesos, per manca de finançament.

la base del seu desenvolupament. Això es va produir a començaments d'agost d'aquest 2016, o sigui que si alguna cosa sembla definitiva és que Capdevila no està gens cansat i que té corda per estona.³⁶

Acabo com havia començat. En aquesta ciutat obrera del Baix Llobregat, on el moviment obrer no va acabar de tenir mai el protagonisme que havia tingut a la comarca que la inclou geogràficament i tradicionalment, van ser, en aquells anys apassionants, l'activitat cultural, el moviment veïnal i la premsa el que va contribuir a empènyer-la decididament cap al futur, enmig del combat per la llibertat que es va desfermar al país quan el dictador moria al llit. La cultura i el moviment veïnal van ser ràpidament cooptats per la nova situació democràtica —tan aviat com els protagonistes de les accions populars van ocupar càrrecs institucionals—, però la premsa —aquesta modesta premsa local— va continuar jugant el seu paper rebel i autònom, mai reconegut com hauria calgut. És més, va ser

l'únic reducte de resistència contra l'aclaparador tsunami de l'establishment democràtic que va destil·lar la Transició. Durant anys i anys, els joves periodistes ens vam anar fent grans, abatuts per la incomprensió i abandonats a la nostra pròpia sort, com uns empestats, per defensar el mateix que havíem defensat en els anys durs. Ningú no va reclamar mai tractes especials —fóra en va, sabent com les gastaven—, però s'esperava en canvi un xic de respecte per la feina i pels instruments creats a base de sacrificis i incomoditats. Els instruments van ser els setmanaris independents que van créixer com bolets, l'un darrere l'altre, i que van ser enfonsats econòmicament i administrativament amb una constància que algun dia caldrà estudiar amb detall.

Abocant els mitjans de comunicació crítics a la desaparició, s'aconseguia laminar la informació incòmoda, però es feria de mort la qualitat democràtica. La crisi institucional, de credibilitat i de confiança en què ha entrat el règim de la Transició, el bipartidisme i la repre-

El asesinato de los señores Viola y Bultó

Detención de cuatro presuntos implicados

Por el momento no hay confirmación oficial

Cuatro personas pueden haber sido detenidas en Barcelona como presuntos implicados en los atentados terroristas que costaron la vida al industrial José María Bultó y al que fuera alcalde Joaquín Viola y su esposa Montserrat Ferragut. Estos atentados, realizados de manera silenciosa, fueron perpetrados los días 5 de mayo de 1977 y 25 de enero de 1978, respectivamente.

Los hechos denunciados serían dos homicidios: «José Montserrat Ferragut, Javier Alajón Masana Pérez, y dos mujeres —Guadalupe José María Montserrat Vall Pla—, aunque la tercera de nombre desconocida no ha sido confirmada oficialmente por la policía. Se trata de la agencia Llops que se lea en medios publicitarios se han negado las denuncias ofrecidas sobre, por el momento no se conocen ninguna otra víctima del caso. Los cuatro detenidos, que se encuentran en un edificio de la calle...

Paro en Institutos de Enseñanza Media

En contra de las pruebas de selectividad

Unos mil alumnos de Enseñanza Media de la provincia de Barcelona se han negado a presentarse a las pruebas de selectividad. Según informa la agencia Efe, por la actitud que muestran los estudiantes ante la posibilidad de ser admitidos en la Universidad de Barcelona, la legislación vigente también obliga a los alumnos a seguir un similar actitud de parte del alumnado.

Los presuntos asesinos del señor Bultó y del matrimonio Viola y Ferragut, más de dos hombres y de dos mujeres que habrían que estar presuntamente en los 3000 cuatro presuntamente implicados en un principio.

Prácticamente una semana tras la noticia de que habían sido detenidos los cuatro presuntos implicados en los atentados de aquella época. La policía ha informado la información de que se trata de un caso de un tipo de atentados que se ha ido a desarrollar. Pero ahora se ha dicho en contra de la noticia de que realmente habían sido detenidos cuatro implicados en estos casos. Hay que insistir en el hecho de que a medida que se va conociendo el caso por el momento.

Don Vicente Capdevila, probable gobernador civil de Barcelona

Según una información de la agencia Efe, Don Vicente Capdevila, que es el actual gobernador civil de Barcelona, ha sido nombrado gobernador civil de Barcelona. No obstante, el cargo de gobernador civil de Barcelona no ha sido nombrado aún.

El señor Capdevila, que es el actual gobernador civil de Barcelona, ha sido nombrado gobernador civil de Barcelona. No obstante, el cargo de gobernador civil de Barcelona no ha sido nombrado aún.

El señor Capdevila, que es el actual gobernador civil de Barcelona, ha sido nombrado gobernador civil de Barcelona. No obstante, el cargo de gobernador civil de Barcelona no ha sido nombrado aún.

Página de La Vanguardia de marzo de 1979, amb un titular que diu "Don Vicente Capdevila, probable gobernador civil de Barcelona".

pectius. S'obren ràdios, gabinets de premsa, butlletins... després fins i tot alguna televisió local i algun setmanari de vocació comarcal, tot plegat sota el tamís amb mà de ferro dels que manen políticament i dels que tenen l'absoluta hegemonia social. En general, premsa poc creïble per cobrir l'àrea propagandística dels respectius poders locals, però que, en la part positiva, permet que una bona colla de periodistes joves puguin, gairebé sempre precàriament, professionalitzar-se.

Més enllà d'aquesta experiència apareixeran, sobre l'onada pròspera del nou consum massiu i de la febre constructiva, altres mitjans privats, la característica principal dels quals és el caràcter gratuït i la consideració subalterna de la informació, que malgrat tot aconseguiran fer-se un forat i omplir un cert buit informatiu de relativa qualitat. Els pocs exemples de mitjans directament professionals on el que priva

sentativitat democràtica, no serien tan freqüents, rellevants i impopulars, si l'espai reservat a la premsa autènticament lliure no s'hagués anorreat des del propi sistema.

És curiosa i significativa l'evolució dels mitjans de comunicació durant aquest intens període que ens ha tocat viure als periodistes en actiu. Quan era evident que el règim franquista periclitava i Europa i els Estats Units animaven la definitiva desaparició de les dictadures que la guerra freda successora de la Segona Gran Guerra havia incomprendiblement mantingut, la premsa del país es va anar decantant —en un moviment progressiu que va del 1966 al 1978— per una informació favorable als canvis i naturalment crítica contra l'estat de coses imperant. Després de l'aprovació de la Constitució, de les primeres Corts democràtiques i sobretot de l'arribada de Felipe González al poder, s'observa un nou i radical gir cap a una tendència informativa decidament procliu al manteniment de l'estatus quo³⁷ que no trontollarà fins a l'aparició de la crisi econòmica del 2008-2010, que acaba simultàniament amb l'hegemonia del paper premsa i inicia una nova fase digital, afortunadament més lliure i més plural, en la qual estem avui immersos.

Aquest fenomen s'estableix a tots els nivells. En les grans operacions i en les més petites. Allà on no hi ha una premsa local autòctona i consolidada, les corresponsalies en els periòdics generalistes de Barcelona, activíssimes entre el 1971 i el 1982, s'eliminen progressivament, basant-se en una previsible excusa sobre el desinterès dels lectors. Molts d'aquells periodistes a tant la peça acaben a sou dels nous mitjans de comunicació de titularitat, més que pública, particular —i sotmesa— dels equips de govern res-

«La Clau de les Rambles», a don Federico Marés

Le fue entregado por el presidente de Roda Espinós. La Clau de les Rambles, a don Federico Marés. Le fue entregado por el presidente de Roda Espinós. La Clau de les Rambles, a don Federico Marés. Le fue entregado por el presidente de Roda Espinós.

La Clau de les Rambles, a don Federico Marés. Le fue entregado por el presidente de Roda Espinós. La Clau de les Rambles, a don Federico Marés. Le fue entregado por el presidente de Roda Espinós.

La Clau de les Rambles, a don Federico Marés. Le fue entregado por el presidente de Roda Espinós. La Clau de les Rambles, a don Federico Marés. Le fue entregado por el presidente de Roda Espinós.

La Clau de les Rambles, a don Federico Marés. Le fue entregado por el presidente de Roda Espinós. La Clau de les Rambles, a don Federico Marés. Le fue entregado por el presidente de Roda Espinós.

La Clau de les Rambles, a don Federico Marés. Le fue entregado por el presidente de Roda Espinós. La Clau de les Rambles, a don Federico Marés. Le fue entregado por el presidente de Roda Espinós.

Temas y pe

Anto femen

El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo.

El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo.

El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo.

El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo.

El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo. El tema: La mujer y el feminismo.

és la informació, la producció pròpia i la llibertat informativa són abandonats deliberadament a la seva dissort, bloquejant-los les eines de finançament públic i obligant-los a mantenir-se en una competència del tot deslleial pel que fa a la publicitat local o comarcal.

L'Hospitalet és, en aquest àmbit, un exemple negatiu de tot plegat. Des de L'Estaca fins a El Nou Llobregat, passant per totes les experiències intermèdies —diverses i variades— s'explica el fracàs de la premsa crítica, professional i plural pel paper liquidador que, envers ella, han jugat els equips municipals des del 1979 fins ara mateix.

Del que van fer Capdevila i Perelló, els diaris en van poder explicar molt. Del que van fer Matías de España i Pujana, l'un abans i l'altre després, només una mica. Del que va fer Corbacho i fins ara mateix, pràcticament res.

Aquest llibre que acabeu de llegir pretenia reflexionar sobre tot plegat. Fer-ho conjuntament amb el lector haurà satisfet sobradament les expectatives.

Torrelles de Llobregat, octubre de 2016.